



KOKO SUOMI KESTÄVÄÄN JA OIKEUDENMUKAISEEN KASVUUN

MTK:n esitykset koronakriisistä
elpymiseen alueiden vahvuuksia
hyödyntäen

#maakasvuun
30.10.2020

SUOMI NOPEASTI BIO- JA KIERTO-TALOUTEEN

Biotalous elvytyksen ja ilmastotyön keskiössä

Kestävä talous vaatii systeemitason muutosta fossiilitaloudesta bio- ja kiertotalouteen. Elvytysohjelman on tuettava muutosta. Avainasemassa ovat energiantuotanto, liikkuminen sekä uusiutuvat luonnonvarat.

Kestävää kiertotaloutta ei ole ilman kasvavaa biotaloutta. Suomessa on maailman parhaat mahdollisuudet luoda kilpailukykyisiä ja kestäviä biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin.

Maailman kasvava kysyntä vaatii materiaalien tehokasta kierrätystä. Todelliseen muutokseen päästään vasta silloin, kun kiertojärjestelmiin tulevat uudet materiaalivirrat ovat biotalouden, eivätkä fossiilitalouden, tuotteita.

Vaikuttavat elvytystoimet ovat nopeasti toteutettavia ja alueiden ratkaisuista nousevia.

Toimenpiteet tulee koota laajojen, koko Suomessa toteutettavien kokonaisuuksien alle. Toimenpiteet toteutetaan eri kokoisilla, vaikuttavilla hankkeilla kaikkialla Suomessa.

Meidän tulee nopeasti saada koko #maakasvuun!

MTK:N SEITSEMÄN ESITYSTÄ VALTIO-NEUVOSTON PAINOPISTEITTÄIN

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE	MTK:N ESITYS
Koulutus, tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle	1. Vaikuttavat panostukset biotalouden TKI-toimintaan
Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta	2. Biokaasu laajana ratkaisuna 3. Vahvistuva metsäsektori elvyttää kaikkialla Suomessa
Suomen kansainvälisen kilpailukyyn turvaaminen	4. Suomalaiselle vientiteollisuudelle annetaan mahdollisuus menestyä.
Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen	5. Infrastruktuurin investointi- ja korjausvelan pienentäminen vahvistaa kasvua ja maaseudun yrittäjyyden digitaalisuutta
Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen	6. Työmarkkinoiden toimivuuteen panostetaan kaikkialla Suomessa
Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen	7. Lähipalveluiden kehittämisellä kilpailukykyä alueille

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE: KOULUTUS, TUTKIMUS- JA INNOVAATIO- TOIMINNALLA SUOMI TAKAISIN KESTÄVÄN KASVUN URALLE

MTK:n esitys 1: Vaikuttavat panostukset biotalouden TKI-toimintaan

Miksi?

Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, vastuullisen ruokaketjun sekä metsäsektorin kehittäminen ja hiilineutraali yhteiskunta edellyttävät panostuksia biotalousalojen tutkimukseen, koulutukseen ja innovaatio toimintaan. Tämä edellyttää alan vahvaa verkostoitumista – tutkimuksen, koulutuksen, neuvonnan ja yritysten tiivistä yhteistyötä sekä resursseja yhteistyön koordinaatioon.

Maatalouden ilmastotiekartassa kuvataan, mm. peltojen käytön monipuolistumisen, maan kasvukunnosta huolehtimisen ja hiilen sitomisen maaperään sekä teknologiakehityksen vaikuttavan maatalouden menestymiseen. Maataloudessa tarvitaan reilua siirtymää ja toimivat markkinat sekä tutkimukselta tarkennusta ilmastotyön vaikuttavuuteen. Osana elvytystä tulee maatalan ilmastotyöt saada näkyväksi ja riittävä hinta tuotteista toimenpiteiden toteuttamiseksi ja tuloksi.

Ilmastotiekartan skenaarioiden mukaan voidaan saavuttaa jopa 77 % päästövähennykset vuoteen 2050 mennessä. Tämä voi toteutua vain, jos käyttöön saadaan sovelluskeinoja, kannattavuutta ja tuloja parantavia vaihtoehtoja laajasti erilaisten tilojen ulottuville. Pääteemoina ovat turvemaat, hiilensidonta ja energiaratkaisut mukaan lukien biokaasu. Nämä lisäävät ilmastonurmien markkinoita ja viljelykiertoa osana ilmastokestävämmän ruuan tuotantoa

Miten?

Biotalousalan TKI-elvytystoimet kohdentuvat eri puolille Suomea. Niissä panostetaan biotalousalan koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin ja tuotekehitykseen. Näillä keinoin vauhditetaan öljypohjaisten tuotteiden korvautuvuutta ja uusien biopohjaisten arvonlisätuotteiden syntyä. Maakunnissa tulee etsiä keinoja lisätä erilaisten bioraaka-aineiden tuotantoa ruoaksi, energiaksi ja rakennusmateriaaliksi. Hiilen sitoutumista maaperään voidaan tehostaa. Sen tueksi tarvitaan lisää tutkimusta eri viljelymenetelmien vaikutuksista kasvihuonekaasujen päästöihin ja sidontaan. Sopivien viljelytekniikoiden löytyttyä tarvitaan panostuksia tiedon jalkauttamiseen tuotantoprosesseihin niin, että kykymme ruuan tuottamiseen vahvistuu ja maatalouden resilienssi kasvaa. samalla tarvitaan panostuksia hiilimarkkinoiden aikaansaamiseksi. Kasvavan bioraaka-aineiden tuotannon avulla voidaan tehostaa hiilensidontaa ja pienentää biotalouden vesistövaikutuksia. Toisaalta bioraaka-aineiden tuotannon lisäämistä voidaan vauhdittaa laaja-alaisilla TKI-toimenpiteillä.

Lisäksi ohjataan lisävaroja ruokajärjestelmän ja biotalouden eri tutkimus-, koulutus- ja kehitystarpeisiin. Erityisesti neuvontapalveluiden tukeminen on turvattava sekä biotalousalojen liiketalous- ja ilmastomuutokseen sopeutumisen korkeakoulutuksen laatua on vahvistettava lisäresursseilla. RRF-varojen lisäksi hyödynnetään EU:n tutkimuspolitiikan kasvavat

mahdollisuudet. Elvytysvaroilla voidaan jo etupainotteisesti rakentaa tulevan rahoituskauden vaatimusten mukainen maatalouden neuvonta-, innovaatio- ja osaamisjärjestelmä. Se vastaa samalla hallitusohjelmassa esitettyä tavoitetta.

Elvytyksellä autetaan toimialojen ja teknologian uusiutumisessa. Osana elvytystä tulee luoda uusi riskirahoituselementti. Uuden toiminnan luominen ja kehittäminen vaatii pääomia, joita uusia työpaikkoja luovilla aloittavilla yrityksillä ei alussa juurikaan ole. Myöskään rahoittajilla ei ole osaamista arvioida uusien biotalousinvestointien riskipitoisuutta.

Puurakentamisen vauhdittamiseksi tarvitaan runsaasti TKI-työtä, jonka avulla esimerkiksi puun käyttöä lisätään kaupunkirakentamisessa ja edistetään julkisessa rakentamisessa. Lisäksi suurten puurakenteiden rakentamista voidaan lisätä. On kuitenkin välttämätöntä samalla kasvattaa alueellista puurakentamisosaamista.

Osana biotalouden TKI-panostuksia selvitetään, miten julkiset hankinnat alueilla voidaan suunnata käyttämään biotalouteen ja alueiden talouteen perustuvia tuotteita ja palveluita. Erityisen elvyttäviä nämä ovat, kun hankinnat ovat samalla innovatiivisia julkisia hankintoja. Ruokasektorin osalta julkisen sektorin kilpailutuksissa voidaan painottaa mm. sitä, että valittavan tuotteen vähimmäisvaatimuksena on oltava kotimaiselle tuotannollemme asetetut laatu- ja jäljitettävyysohjeet.

Biotalousinvestointeja tulee edistää myös pääomittamalla maatalouden kehittämissuunnitelmaa (Makera). Vastuullisuuden kaikki elementit huomioiva ruokaketjun kehittäminen tarvitsee vahvaa julkista rahoitusta. Ruokatuotannon ja huoltovarmuuden varmistaminen ja samalla ilmasto- ja maatalouden vaatimusten täyttämiseksi miljardien eurojen ilmasto- ja maatalousinvestoinnit seuraavan vuosikymmenen aikana. Maatilat tarvitsevat investointeja tuottavuuden parantamiseen, ilmastopäästöjen leikkaamiseen ja hiilensidonnallisuuden lisäämiseen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, vesienpuhdistukseen ja yleisesti resilienssin parantamiseen. Alkutuotannon pitkään jatkunut heikko kannattavuustilanne ja kansainvälisten markkinoiden epävarmuustekijät saavat aikaan sen, että ala ei kykene tulevaisuusinvestointeihin ilman valtion rahoitusta. Myös tutkimukseen ja kehitykseen tarvitaan vahvaa julkista panostusta.

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE: VIHREÄ SIIRTYMÄ TUKEE TALOUDEN RAKENNEMUUTOSTA

MTK:n esitys 2: biokaasu laajana ratkaisuna

Miksi?

Bioenergialla on keskeinen rooli niin globaalissa, eurooppalaisessa kuin suomalaisessakin energiajärjestelmässä. Bioenergialla voidaan vastata niin kasvavaan uusiutuvan sähkön, lämmityksen kuin liikenteenkin polttoainekysyntään. Suomessa nopeimmat elvyttävät vaikutukset voidaan saada investoimalla biokaasuun. Biokaasupanostukset kohdistuvat kaikkiin maakuntiin hyödyntäen alueiden omia erityispiirteitä.

Biokaasu nousee esille useissa tuoreissa vähähiilisyystiekartoissa ja on vahvasti myös ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkosen asettaman työryhmän tuoreissa esityksissä.

Maatalouden ilmastotiekartta nostaa konkreettisesti esille biokaasuinvestointien merkityksen. Tiekartassa esitettyjen kannustimien käyttöönotolla saataisiin liikenne- ja teollisen biokaasun sekä kierrätyslannoitevalmisteiden markkinat kehittymään voimakkaasti, mikä nostaisi maatalouden materiaalien ohjautumista biokaasutuotantoon. Tiekartassa esitellään kolmen laitoksen biokaasuinvestoinnit, joiden investointihinnat vaihtelevat 1-35 miljoonan euron välillä tarjoten ratkaisuja moniin eri tavoitteisiin.

Biokaasussa on runsaasti potentiaalia ja sen edistämiseen suunnatuilla panostuksilla voidaan saada aikaan runsaasti positiivisia talous- ja työllisyysvaikutuksia. Jo 4twh tuotannolla saavutettaisiin muun muassa:

- Hiilidioksidipäästöjen vähennys 950 000 t/vuosi, biokaasun korvattaessa fossiilisia polttoaineita. Merkittäviä päästövähennyksiä saadaan tämän lisäksi mm. lannan varastoinnin metaanipäästöjen vähenemisestä.
- Merkittävän jätesektorin päästölähteen, metaanin eliminointi käsittelemällä orgaaninen jäte biokaasureaktorissa/laitoksissa. Suomen kasvihuonekaasupäästöistä 5 % on jätteiden käsittelyssä syntyvää metaania, joka on peräisin orgaanisen jätteen hajoamisesta.
- Liikennebiokaasuna noin 400 000 henkilöauton tai 10 000 raskaan ajoneuvon vuotuisen polttoainetarpeisiin riittävä määrä.
- Nopeasti yli 100 pientä, keskisuurta ja isoa biokaasulaitosinvestointia. Samalla generoitaisiin näin satojen miljoonien eurojen investoinnit eri puolelle Suomea.
- Parempi energiantuotannon huoltovarmuus ja ruuantuotannossa tarvittavien tuotantopanosten omavaraisuusaste.

Miten?

Vaikutukset saadaan aikaan alueellisten toimenpiteiden kautta. Tästä syystä maakuntien tulisi laatia ja viedä käytäntöön alueelliset biokaasun toimintaohjelmat. Samalla vauhditetaan 28.1.2020 valmistuneen ensimmäisen kansallisen biokaasuohjelman mukaisesti biokaasun tuotantoa ja markkinoita. Toimenpiteitä rahoitetaan EU:n elvytysvaroista ministeriöittäin ohjelmassa jaettujen toimien mukaisesti.

Maakunnallinen toimintaohjelma esimerkiksi Pirkanmaalla voisi sisältää kolmen kokoluokan biokaasulaitosten perustamiset. Laitoksia tarvitaan erilaisia, koska tarpeet vaihtelevat paikallisesti.

- Iso, kuten Pirkanmaan jätehuollon laitos, yhdistämään yhdyskuntajätteiden ja maatalouden sivuvirtojen käyttöä. Yksittäisenä investointina tämä olisi jopa 30 miljoonan euron investointi.
- Keskikokoinen laitos kokoamaan useiden toimijoiden raaka-aineita. Tällainen olisi useiden miljoonien investointi.
- Maatilakokoluokka sopivien maatilakohteiden hyödyntämiseksi.

Laitosten perustamiseksi tulisi ottaa käyttöön mahdollistavien käytäntöjen kaavoituksen malli sekä mm. suunnata investointirahoitusta hankkeille. Lisäksi osana elvytysrahoituksen käyttöä tulee ottaa käyttöön nopeutettujen lupa- ja arviointikäytäntöjen malli, muutoin hankkeita ei saada määrääjässä liikkeelle.

Kaasuinfraan rakentamiseksi maakuntaan perustetaan 1-2 biokaasuterminaalia, esimerkiksi maatiloilla tuotetun kaasun vastaanottamiseksi. Myös olemassa olevaa kaasuverkkoa tulee laajentaa, jotta tankkausasemien perustaminen olisi helpompaa.

Biokaasun raaka-ainemarkkinan ja energiaosuuskuntien sekä yhteisöjen kehittämistä vauhditetaan. Niitä hyödynnetään biokaasuliiketoiminnan vauhdittamisessa. Raaka-ainemarkkinat voidaan rakentaa muun muassa www.kiertoasuomesta.fi -verkkopalvelun kautta. Kierto-suomesta.fi voidaan kytkeä tiiviisti myös käynnistyvään Pirkanmaan maakunnalliseen pilottiin datatalouden ekosysteemistä ja näin edistää materiaalitehokkuutta ja kiertotalousmarkkinoita maakunnassa. Osuuskuntien sekä energiayhteisöjen rakentamisessa hyödynnetään mm. neuvontapalveluja sekä tarvittaessa yhteistyöhankkeita. Perustettavia osuuskuntia voidaan hyödyntää myös liikennebiokaasun jakelussa sekä logistiikassa. Lisäksi osuuskuntien kautta mahdollistetaan myös maatalouden muiden sivuvirtojen käyttö kiertotaloudessa erityisesti datataloudessa.

Kaikissa liikenteen julkisissa hankinnoissa otetaan mukaan biokaasukriteeri. Biokaasua käytävien ajoneuvojen rahoituksella pienennetään kuntien kynnystä ajoneuvokannan uudistamiseen. Elvytysrahoitusta tulee suunnata ajoneuvojen hankintaan.

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE: VIHREÄ SIIRTYMÄ TUKEE TALOUDEN RAKENNEMUUTOSTA

MTK:n esitys 3: vahvistuva metsäsektori elvyttää kaikkialla Suomessa

Miksi?

Metsäsektori luonnonvaroineen on yksi kansallisista vahvuksistamme. Metsäsektorin investoinnit ovat olleet osittain vaikeuksissa. Investoinneilla metsätalouteen voidaan saada nopeasti työllistäviä vaikutuksia sekä lisätä hiilensidontaa ja mahdollisuuksia puun käytön lisäämiseen pitkällä tähtäimellä.

Metsäteollisuuden ilmastotiekarttaa tarkasteltaessa on huomattava, että metsäsektorin investoinnit vaativat suotuisan ilmapiirin. Metsiin investointi vaatii uskoa tulevaisuuden liiketoiminnasta. Tiekartan skenaariot osoittavat, että nykyistä aktiivisempi ja oikeaan aikaan toteutettu metsien hoito mahdollistaa metsien puuston tilavuuden ja hiilivaraston voimakkaan kasvun. Samaan aikaan puunkorjuuta voidaan lisätä.

Luonnonvarakeskuksen skenaarioiden perusteella panostukset metsien hoitoon ovat äärimmäisen kustannustehokas tapa hillitä ilmastonmuutosta. Lisätoimilla metsiin sitoutuneen hiilitonnin kustannukseksi skenaariossa muodostuu pitkällä aikajänteellä alle 10 euroa, mikä on hyvin alhainen kustannustaso verrattaessa esimerkiksi päästöoikeuden oletettuun kehitykseen tai hakkuiden ja puunjalostuksen vähentämiseen. Mikäli metsien hiilensidontan lisäämisen strategiaksi valitaan metsien käytön vähentäminen, yhteiskunnan kohtaama kustannus on täysin eri suuruusluokassa, VTT:n ja Luken mukaan noin 200 euroa/hiilitonni.

Aktiivinen metsänhoito mahdollistaa ilmastoystävällisten puutuotteiden tuotannon kasvun, mikä osaltaan vähentää uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä globaalisti. VTT:n Metsäteollisuus ry:lle laatiman tutkimuksen mukaan Suomessa puusta valmistettujen tuotteiden globaali ilmastohyöty on jo nyt yli 16 miljoonaa hiilidioksiditonnia. Se on yli kolmasosa maamme kokonaishiilidioksidipäästöistä. Olennainen osa hiilensidontaa ja varastointia ovat pitkäikäiset puutuotteet. Puurakentamisen edistäminen on näin erittäin olennainen osa vähähiilistä elvytystä.

Puuvaranto olisi mahdollista nostaa nykyisestä 2,5 miljardista kuutiometrillä 3,0 miljardiin kuutioon vuoteen 2045 mennessä, selviää Luonnonvarakeskuksen Metsäteollisuus ry:lle ilmastotiekartan yhteydessä tekemästä tarkastelusta. Hakkuutaso kasvaisi laskelmissa nykytasosta kohti suurinta ylläpidettävissä olevaa hakkuukertymätaaso (n.90 M.m3). MTK:n mukaan tämä kotimaisen puun käytön lisäys tarkoittaisi suoraan tilastojen valossa lähes 5 mrd. € vuotuista bruttoarvonlisäystä, 40 000 työllisen lisäystä sekä metsäsektorilta yli 10 mrd. € lisäinvestointeja nykytasoon verrattuna.

Miten?

Ilmastotiekartan keinoissa korostuvat toimet ovat selkeästi elvyttäviä: taimikon ja nuoren metsän hoito, metsien ravinnetalouden edistäminen, jalostetun siemenviljelyaineiston hyödyntäminen sekä metsäkadon ehkäisy ja metsittäminen. Tukemalla kotimaan puurakentamista voidaan edesauttaa yritystoiminnan selviytymistä kriisistä vieden samalla eteenpäin ekologisia ja hiilineutraaliutta edistäviä arvoja. Puun käytön lisääminen rakentamisessa on tehokas keino saavuttaa kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteet. Puutuoteollisuuden viennin arvo on vaihdellut 2,5-3 miljardin euron välillä, ja puurakentamisen edistäminen mahdollistaa merkittävän vientitulojen kasvattamisen.

Ympäristöministeriö asetti kansalliset tavoitteet julkiselle puurakentamiselle ensimmäistä kertaa syyskuussa 2020. Kunnille tulee elvytyksessä mahdollistaa tuki tavoitteiden saavuttamiseksi. Ympäristöministeriön Puurakentamisen ohjelmaa tulee pääomittaa siten, että se voi myötää entistä enemmän avustuksia puun käyttöä julkisessa rakentamisessa edistävillä hankkeilla.

Puurakentamisen sekä puuhun perustuvan biotalouden kehittyminen vaatii panostuksia metsien kasvuun ja terveydentilan turvaamiseen. Se on erittäin kustannustehokas tapa tehostaa metsien hiilensidontaa ja samalla luoda mahdollisuus puun kasvavalle käytölle. Luonnonvarakeskuksen hiilensidontan tehostaminen metsänhoidon avulla on erittäin kustannustehokasta, selvästi alle 10 €/tCO₂. Tämä on yhteiskunnan kannalta jopa useita kymmeniä kertoja halvempaa kuin hakkuiden ja metsäteollisuustuotannon vähentäminen. Olennaista on huolehtia kestävästä metsätalouden kannustinjärjestelmän riittävästä rahoituksesta ja toimintamallin kehittämisestä.

Ympäri vuotista puun saatavuutta parannetaan rakentamalla alueellisia puuterminaaleja. Lisäksi rakennetaan bioenergian ja metsähakkeen terminaaliverkosto rautateiden kuormauspaikoille ja pääväylien yhteyteen, jotta metsähaketta saadaan pohjoisempaa etelän voimalaitoksille. Terminaaliverkosto mahdollistaa myös esimerkiksi sahateollisuuden sivuvirtojen laajemman hyödyntämisen uudessa liiketoiminnassa yli maakuntarajojen.

VALTONEUVOSTON PAINOPISTE: SUOMEN KANSAINVÄLISEN KILPAILU- KYVYN TURVAAMINEN

MTK:n esitys 4: suomalaiselle vientiteollisuudelle annetaan mahdollisuus menestyä

Miksi?

Vaikuttava elvytys kohdistuu nopeasti suurella painolla kotimaisen tuotannon lisäämiseen ja viennin kasvattamiseen. Suuri vaikuttavuus saadaan kotimaisia panoksia käyttävistä toimialoista, etenkin uusiutuvien luonnonvarojen aloilla on potentiaalia nopeaan kasvuun. Luonnonvara-alojen teknologia- ja muut panokset ovat pitkälti kotimaisia. Suomessa kulutettu euro tai vientieuro biotaloudessa tuottaa yleisesti 80-95 senttiä lisää kansantuloa. Biotaluuden kerrannaisvaikutukset talouteen ovat ehdotonta kärkeä kaikki toimialat huomioon ottaen.

Hankaluuksia viime aikoina on aiheuttanut biotalousinvestointeihin liittyvä poliittinen riski. Suomi tarvitsee teollisia investointeja, mutta tällä hetkellä lainsäädäntöön liittyvät riskit arvioidaan kohtuuttomiksi. Suomi ei ole vakaa ja ennustettava investointiympäristö. Ympäristölainsäädäntö, maankäyttö- ja rakennuslaki, lunastuslaki sekä kaavoitus biotalouselinkeinoihin vaativat kriittistä tarkastelua. Jokaisessa maakunnassa tulee olla investointien varmistamisen ja nopeuttamisen toimintamalli, jossa eri tahot yhdessä etsivät keinot varmistaa kestävien investointien toteutuminen.

Suomen eräs ehdoton vahvuus on matkailupotentiaali. Luonto ja turvallisuus sekä puhtaus ovat valtteja, joita voidaan elvytyksellä vahvistaa ja varautua samalla myös matkailuviennin tulevaan kasvuun. Matkailuviennin elpymiseen tulee varautua kehittämällä alueiden matkailurakenteita ja palveluita omalla ohjelmallaan.

Valitettavasti matkailu- ja ravintola-alan tiekartta ei tunnista kaikkia alan selkeitä mahdollisuuksia kohti hiilineutraalisuutta – vahvuutta, jolla Suomen matkailu saavuttaa kansainvälistä kilpailukykyä. Tiekartassa ei havaita, että yritykset voivat mm. ruoka-, energia- ja kulutusvalinnoillaan ratkaista paljon ja siirtyä kohti ilmastoneutraalia turismia.

Elvytystoimilla Suomi voi valmistautua tilanteeseen, missä kansainvälinen matkailukysyntä kohdistuu tautiturvalliseen, väljään, luontoon tukevaan ja puhdasta ruokaa tarjoavaan matkakohteeseen.

Miten?

Osana kansallisen kasvun ohjelmaa kannattaa huomioida ja vahvistaa matkailualan mahdollisuuksia vihreään siirtymään elvyttävien työkalujen avulla. Siksi osana elvytystä tulisi:

- Edistää matkailuyritysten paikallisen energian (biokaasu, metsä, aurinko ja tuuli) käyttöä kaikkialla Suomessa.
- Lanseerata paikallisen ravintolaruuan ohjelma, jolla voidaan vähentää myös ilmastopäästöjä.
- Ottaa käyttöön KaikkiKyytiin-mallin mukainen, vähähiilinen ja jakamistalouteen perustuva logistiikkamalli.

Koko Suomi kestäväan ja oikeudenmukaiseen kasvuun

Samalla kun Visit Finlandin resurssit määräaikaisesti käytetään kotimaan matkailun elvyttämiseen, kotimaan matkailua vahvistetaan lisäämällä matkailun kehittämis- ja viestintäresursseja 10 miljoonalla eurolla. Tämän avulla voidaan ylläpitää ja kehittää matkailurakenteita sekä vastata ulkomaisten matkailijoiden kasvavaan kysyntään. Nouseen koronakriisistä tarvitaan valtakunnallista, alueellista ja paikallista kotimaan matkailua edistävää markkinointia. Kynnys lähteä ulkomaanmatkoille on nyt korkea, minkä vuoksi lähiajat ovat loistava etsikkoaika suunnata matkailua kotimaahan.

Otetaan välittömästi käyttöön ulkomaisten matkailijoiden tulon mahdollistava koronaturvallisen matkustuksen malli. Malli voidaan välittömästi toteuttaa MTK:n kausityövoimailmoissa käytetyn mallin pohjalta.

Elintarvikeviennin nopeaa kasvua varten kehitetään nykyisiä organisaatioita ja toimintamalleja Erityisesti on panostettava paikalliseen läsnäoloon ja vientiyritysten tarpeiden mukaan räätälöityjen palvelujen ja tukitoimien kehittämiseen ja tuottamiseen. Globaalien markkinoiden avautuminen pandemian jälkeen tarjoaa myös uusia vientimahdollisuuksia edellyttäen, että suomalaiset yritykset ovat nopeasti liikkeellä. Rahoitusta jaettaessa tulisi Business Finlandin ja Finnveran sekä ELY-keskusten rahoitusmallit muuttaa yritysmuotoneutraaleiksi.

Biotalouden vientiä edistetään kaikilta Suomen alueilta biotalouden vientiasiantuntijoiden avulla. Panostamalla elintarvike- ja metsäsektoreiden vientiin edistetään alueiden elinvoimaa laajasti.

Perustetaan Food From Finland Oy tuottamaan yrityksille nykyisten Food From Finland -ohjelman palveluiden lisäksi sellaisia räätälöityjä vientipalveluja, joita Business Finland ei voi tuottaa. Tämä toimenpide parantaa merkittävästi suomalaisten elintarvikeyritysten markkinointikykyä kohdemaissa.

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE: KESTÄVÄN INFRASTRUKTUURIN JA DIGITALISAATION VAHVISTAMINEN

MTK:n esitys 5: infrastruktuurin investointi- ja korjausvelan pienentäminen vahvistaa kasvua ja maaseudun yrittäjyyden digitaalisuutta

Miksi?

Nopeat ja luotettavat tietoliikenneyhteydet ovat elinkeinojen kasvun ehto. Nopeiden tietoverkkojen parempi kattavuus mahdollistaisi koneellistuneen ja automatisoituneen maa- ja metsätalouden kehitysharppauksen yhdeksi keskeiseksi 5G-tekniikan sovellusalueeksi. Koneiden ja laitteiden etäohjaus ja -diagnosointi, viljelykasvien ja eläinten seuranta sekä alkutuotannon optimointi ovat esimerkkejä sovelluksista, joissa tarvitaan suurta tiedon-siirtokapasiteettia. Verkkoyhteyksien antaessa mahdollisuudet voidaan digitalisaation avulla myös uudistaa maatalouden toimintamalleja ja laajentaa tulonsaantimahdollisuuksia. Elvytysvälineen avulla voidaan lyödä läpi mm. maatalouden sivuvirtojen markkinapaikka www.kiertoasuomesta.fi ja maatalouskoneiden vertaisvuokrauspalvelu SKED. Myös esimerkiksi

viljakauppapaikka www.viljatori.fi sisältää runsaasti liiketoimintapotentiaalia. Viljatorin kautta esim. viljaeräkohtaiset tunnistetiedot voidaan siirtää sähköisen viljapassin kautta erän ostajan käyttöön ja kytkeä siten viljan arvoketjuun.

Digitalisaatio tuottaa suomalaiselle ruokaketjulle kustannustehokkaan tavan näyttää datalla toteen elintarvikkeisiin liittyvät jäljitettävyy-, kestävyys- ja tuotantotapavaatimukset. Älymaataloudessa datan parempi hyödyntäminen tukee kilpailukykyä ja kasvua sekä pienentää toiminnan hiili- ja ympäristöjalanjälkeä. Kilpailukyvyn ylläpitämiseksi on varmistettava suomalaisen ruokaketjun yhteensopivuus eurooppalaisen datastrategian mukaiseen, tulevaan digitaaliseen toimintaympäristöön.

Ilmastonmuutoksen arvioidaan lisäävän sään ääri-ilmiöitä, kuten pitkäkestoisia kuivuusjaksoja ja myös tulvia. Digitalisaatiota hyödyntäen säätösalojittusta, salaojakastelua tai sadetuslaitteistoa on mahdollista ohjata joko etävalvottuna tai automaattisesti sääennusteiden, säätilan, maan kosteustiedon sekä korjuu-aikakäytösten perusteella. Kun alueiden vesitaloutta kokonaisuutena saadaan kehitettyä, on digitaalisten vedenhallintajärjestelmien hyötypotentiaali merkittävä, sillä kuivatuksen ja kastelun etäseuranta, etäsäätö ja automaattisäätö voivat kasvattaa satoa huomattavasti. Samanaikaisesti hiilensidonta kasvustoon ja maaperään tehostuvat ja peltoviljelyn vesistövaikutukset pienenevät sekä kivennäis- että turvemaiden. Pelloilla ja maatalan tuotantorakennuksissa kerättyä tietoa voidaan siirtää maatalan toiminnanhallintajärjestelmään, teollisuuteen tai jopa kuluttajalle saakka.

Koronakriisi on lisännyt mahdollisuuksia syventää kaupungin ja maaseudun symbioosia. Maaseutu on olennainen osa entistä useamman suomalaisen monipaikkaista arkea ja vapaa-ajan viettoa. Asuminen osan aikaa vuodesta maaseudulla tai kaupungissa on aiempaa suositumpaa. Monipaikkaisuuteen liittyy tiiviisti paikkariippumattoman työskentelyn ja etätöskentelyn mahdollisuus, jonka edellytyksenä ovat toimivat tietoliikenneyhteydet. Etätö vähentää päivittäistä työmatkaliikennettä ja voidaan siten nähdä ilmaston kannalta myönteisenä. Myös yrityksen perustaminen monipaikkaiseksi voi olla entistä useamman haaveissa. Maaseudun ja kaupungin välisestä moniulotteisesta vuorovaikutuksesta hyötyvät kaikki osapuolet. Digitaalisen eriarvoisuuden vähentäminen edellyttää merkittäviä investointeja ja pitkäjänteistä julkista tukea niille alueille, joille markkinaehtoinen verkkojen saatavuus ei toteudu.

Digiverkkojen investointivelan lisäksi Suomessa on edelleen laaja väylien korjausvelka, joka heikentää mm. kilpailukykyämme ja mahdollisuuksia ilmastoystävällisiin kuljetuksiin. Logistiikan tiekartan toimista elvyttävinä voidaankin nähdä mm. tieinfran pullonkaulojen poisto, joka mahdollistaa energiatehokkaamman ajon ja mm. HCT-ajoneuvojen käytön. Teiden runkoverkon akuutti parantamistarve on 2–3 mrd. €. Vaikutuksia olisi myös tieverkon kunnan ja kunnossapidon kehittämisellä.

Miten?

Digi-infran investointivelkaa vähennetään koko maassa. Verkkoinvestointeja ohjataan kiinteiden laajakaistayhteyksien rakentamiseksi niille alueille, joilla markkinaehtoinen verkkojen saatavuus ei toteudu vuoteen 2025 mennessä. Kuituverkkojen rakentaminen työllistää paikallisesti, edistää digitalisaation edellytyksiä sekä tukee hallituksen hiilineutraaliustavoitetta ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen.

Jos elvytysvaroilla tuetaan operaattoreiden toimintaa, samalla nostetaan yleispalveluvelvoite 100 mb/s ja tämä ulotetaan koskemaan myös vapaa-ajan asutusta. Maaseudulle lanseerataan Kuitu kaivantoon -ohjelma; aina kun maaseudulla kaivetaan infraa, laitetaan sinne myös kuitukaapeli. Elvytysvaroilla maksetaan vähintään kaapelin kustannukset. Asia on erittäin ajankohtainen maaseudun sähköverkon laajamittaisen maakaapeloinnin myötä.

Elvytysrahoituksella rakennetaan ruokaketjun digitaalinen ekosysteemi, joka lisää elintarvikeketjun tiedonvaihtoa ja läpinäkyvyyttä sekä tuo alkutuotannon lähemmäs kuluttajaa. Digitaalissa ekosysteemissä dataa jalostetaan palveluiksi ja muuksi arvoksi yhdessä sovittujen reilun datatalouden periaatteiden mukaisesti. Jakamalla ja jalostamalla dataa ekosysteemin osallistajat voivat luoda uusia innovaatioita, liiketoimintaa, yhteistyömahdollisuuksia sekä parempia palveluita ja tuotteita.

Edistetään digitalisaation laajaa käyttöönottoa myös maatilamittakaavassa, jotta elintarviketuotanto ja kulutus saadaan paremmin vastaamaan toisiaan. Tämä edellyttää lisävarojen ohjaamista ruokajärjestelmän ja biotalouden eri tutkimus-, koulutus- ja kehitystarpeisiin. Digitalisaation hyödyntäminen maataloudessa vaatii myös panostuksia tilarakenteeseen, jota voidaan kehittää esimerkiksi tilusjärjestelyjä edistämällä.

Omalla ohjelmalla vauhditetaan maatalouden liiketoimintamallien digiloikkaa auttamalla tiloja www.kiertoasuomesta.fi, SKED ja www.viljatori.fi käyttöönotossa. Elpymisvälinettä käytetään näiden viestintään ja tarvittaessa kehittämistyöhön.

Elinkeinoilla tärkeissä kohteissa osana elvytystä aikaistetaan väyläinvestointeja. Biotalouskasvun pullonkaula on väylien, erityisesti pienempien teiden ja siltojen rapistuminen. Korjausvelan kiinnikurominen elinkeinoelämän kannalta tärkeillä väylillä on aina kannattava investointi tulevaisuuteen. Perusväylänpidon määrärahojen ollessa vähintään 1,3 mrd. euron tasolla vuodessa, tulee lisäksi elvytystoimina tehdä 500 miljoonan euron väyläpaketti. Väyläpaketista ohjataan 100 miljoonaa euroa yksityisteihin mukaan luettuna metsätiet, jotta hankkeita saadaan nopeasti liikkeelle. Akuutit kohteet etsitään yhdessä elinkeinoelämän kanssa.

Myös siltoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, joten siltoihin ohjataan väyläpaketista 100 miljoonaa euroa. Suomessa on mahdollisuus käyttää selvästi suurempia akselipainoja ja kokonaispainoja rekoilla. Kilpailuetu ja logistiikan energiansäästö on naapurimaihin verrattuna todella suuri. Tästä lainsäädännön suomasta edusta on pidettävä kiinni. Jos siltojen annetaan nyt olla omillaan, niin edessä on painorajoitusten lisääntyminen voimakkaasti Suomen tieverkossa. Tämä johtaisi välittömästi kuormien pienenemiseen tai ajomatkojen pidentymiseen. Maa- ja metsätalous sekä ilmasto olisivat suoraan kärsijöinä.

VALTIONEUVOSTON PAINOPISTE: TYÖMARKKINOIDEN TOIMINTA, TYÖTTÖ- MILLE SUUNNATUT PALVELUT JA TYÖ- ELÄMÄN KEHITTÄMINEN

MTK:n esitys 6: työmarkkinoiden toimivuuteen panostetaan kaikkialla Suomessa

Miksi?

Monessa osassa Suomea työvoimapula on yrittäjyyden kasvun hidaste. Jo ennen korona-kriisiä työvoiman saatavuus oli monella alueella pahimpia kehittämisen esteitä. Maaseudun työvoimaongelmat ovat olleet julkisuudessa viime vuosina. Ennen koronakriisiä puhuttiin

toimialarajat ylittävästä työvoimapulasta. Koronakriisi toi julkisuuteen laajan riippuvuuden ulkomaisesta kausityövoimasta.

Samaan aikaan Suomessa on runsaasti työttömyyttä ja kohtaanto-ongelman ratkaisemisessa ei ole onnistuttu. Työllisyyden kuntakokeilut sekä muut panostukset tuovat mahdollisuuden parantaa tilannetta, mutta etenkin maaseudulla tulisi päästä yhteistyöhön maaseudun elinkeinoja tuntevien toimijoiden kanssa. Koronan jälkeen riskinä on työttömien määrän edelleen kasvu. Työn vastaanottaminen maaseudulta ei kuitenkaan monelle ole ollut houkuttelevaa ja tästä syystä työn vastaanottamista rajoittavat kannustinloukut tulisi nopeasti purkaa. Kannustinloukut koskevat monia eri ryhmiä, kuten työttömiä, opiskelijoita ja turvapaikanhakijoita.

Miten?

Osana elvytystä meneillään olevia kuntakokeiluja täydennetään maaseudun työvoima-ongelmien ratkaisemisen kokeilulla, jossa maaseudulla yhdessä toimialan asiantuntijoiden sekä yksityisten työvoimapalvelutoimijoiden kanssa autetaan maaseudun työnantajia työvoiman saannissa ja nopeassa yrittäjyyden kehittämisessä.

Ulkomaisen kausityövoiman saatavuutta helpotetaan toimenpidekokonaisuudella, jossa maahantulokäytäntöjen helpottamisen sujuvoittamisen lisäksi työnantajien valmiutta rekrytoida monipuolisemmin kotimaista ja ulkomaista työvoimaa parannetaan. Toimenpide toteutetaan valtakunnallisella hankkeella, jossa jokaiseen maakuntaan hankintaan julkisella hankintamenettelyllä ulkomaisen työvoiman asiantuntija.

Oleskelulupiin kuuluu edelleen vaatimus muovisen oleskelulupakortin saamisesta. Tämän kortin lähettäminen Suomesta lähtömaahan sekä sen noutaminen kaukanakin olevista edustustoista voi olla todella aikaa vievää. Muovisten korttien rinnalle tulee elvytysrahoilla luoda mahdollisuus mobiilikorttipalveluun. Samaan palveluun tulee luoda myös mahdollisuus sähköisille työluville, joilla torjutaan esimerkiksi työkutsujen väärentäminen.

Moni maatila olisi valmis palkkaamaan töihin paikallisen nuoren, mutta se voi olla kannattavuuden kannalta haastavaa, koska työtehossa on suuria eroja. Tilalla ei useinkaan ole mahdollisuuksia palkata kaksikertaista määrää työvoimaa. Tuottavuuseron kompensoimiseksi sekä nuorten ohjaamiseksi maaseudun töihin tulee luoda nuorten työllistämisseteli. Tämä voidaan johtaa esimerkiksi nykyisestä palkkatukimallista.

Maakuntiin laaditaan alueelliset työllisyysohjelmat. Ne muodostuvat erilaisista konkreettisista toimenpiteistä, joita tehdään eri toimijoiden yhteistyönä alueen työllisyyden parantamiseksi. Työn perässä muuttamista sekä yritystoiminnan kehittämistä edistetään siten, että lakkautetut teollisuustuotantotilat sekä muut tyhjiksi jääneet tilat otetaan uudelleen käyttöön uudessa yritystoiminnassa. Samalla tapaa maaseudun kiinteistöjä kunnostetaan ja tarvittaessa niille haetaan uusia käyttötarkoituksia. Maaseudun kiinteistöt otetaan tehokäyttöön esimerkiksi vuokratyötiloiksi, mahdollistaen matalan kynnyksen maallemuutto.

VALTIONEUVOSTO PAINOPISTE: SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUIDEN SAATAVUUDEN VAHVISTA- MINEN JA KUSTANNUSVAIKUTTAVUUDEN LISÄÄMINEN.

MTK:n esitys 7: lähipalveluiden kehittämällä kilpailukykyä alueille

Miksi?

Hajautettu ja monipaikkainen yhteiskuntajärjestelmä on osoittanut koronakriisissä tärkeytensä yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta. Kriisistä elpymisessä tulee varmistaa alueiden toimintakyky ja eri alueiden kehittyminen. Palveluilla on ratkaiseva merkitys maaseudun elinvoimaisuudelle ja perheiden mahdollisuuksiin asua maalla.

Koronakriisin aiheuttama kysyntäshokki kohdistui lähipalveluihin. Monet toimialat tarvitsevat välitöntä kriisiapua, mutta samalla niiden potentiaali kestävässä elpymisessä on tunnistettava. Talouden nousu on pitkälti sidoksissa näiden palveluiden kysynnän elpymisvauhtiin, kun rajoitteita asteittain puretaan. Lähipalveluiden kehittäminen koskee niin sote-palveluita kuin koulutuksen ja päivittäisen arjen palveluita.

Palvelut ovat lisäksi karanneet monessa paikassa kauas maaseudun asukkaista.

Miten?

Palvelujen saatavuus on osittain myös logistinen haaste. Tästä syystä alueiden sisäistä saavutettavuutta ja liikenneyhteyksien toimivuutta parannetaan mukaan lukien uudet liikennepalvelut. KaikkiKyytiin-mallin mukaisella logistiikkaratkaisulla mm. sote-palvelujen kustannustehokas saavutettavuus paranee. Malli olisi nopeasti käyttöönotettavissa kaikissa Suomen kunnissa.

Sote-palveluiden saatavuutta voidaan parantaa, kun laajennetaan kyläkauppataukea kyläpalvelukeskustueksi sekä pysyväksi tueksi. Kyläpalvelutukea voi saada, mikäli samaan paikkaan kootaan vähintään kolme yksityistä tai julkista palvelua. Lisäksi tuen määrää kasvaa, mitä useampia palveluita kyläpalvelukeskus tarjoaa. Lisäksi syrjäisyyssisää saaville kunnille annetaan perustamistukea liikkuvien palveluiden järjestämiseen.

Osana palveluiden etäännyttämistä on ollut koulujen lakkauttaminen. Monien kuntien kouluissa on edelleen edessä isoja remonteja ja uudisrakentamista. Näitä tehdään osittain valtion rahoituksella, jonka tulisi kannustaa olemassa olevien pienempien koulujen peruskorjaukseen eikä esimerkiksi oppilaiden keskittämiseen suuriin keskustojen yhtenäiskouluihin. Koulujen rahoitusta ohjataan olemassa olevien koulujen peruskorjaukseen.

Kriisikestävän yhteiskunnan perusedellytys on maatalousyrittäjien työssäjaksaminen. Alueilla otetaan elvytysrahoituksen avulla käyttöön malli, jolla huomioidaan yrittäjien kokonaistilanne (yritys, elämä, hyvinvointi, terveys). Tavoitteena olisi saada avun tarpeessa olevat ohjattua avun piiriin hyvissä ajoin. Osana kokonaisuutta tulisi kerätä täsmätietoa siitä, mitä yrittäjät tarvitsevat tulevaisuudessa. Aiheita voivat olla koulutus, yritys-elämä, hyvinvointi, työ-

terveyshuolto. Parhaimmillaan pystytään pitkittämään työuraa, tukemaan työssäjaksamista ja edistämään työllistämistä. Yritysten hyvinvointi/työssäjaksamissuunnitelman avulla voitaisiin entisestään edistää jaksamista ja hyvinvointia.

#MAAKASVUUN



Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Simonkatu 6, 00101 Helsinki
vaihe 020 4131
www.mtk.fi